

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 26 hallituksen esityksestä laeiksi merilain ja aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain 5 §:n muuttamisesta sekä alusturvallisuuden valvonnasta

Eduskunta on 9 päivänä tammikuuta 1995 lähettänyt liikennevaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 344.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina apulaisosastopäällikkö Raimo Kurki ja vanhempi hallitussihteeri Aila Salminen liikenneministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Yrjö Mäkelä oikeusministeriöstä, merenkulkuneuvos Heikki Valkonen merenkulkuhallituksesta, vanhempi hallitussihteeri Antti Posio työministeriöstä, apulaisprofessori Hannu Honka Åbo Akademista, toimialapäällikkö Veikko Inkinen Suomenlahden merenkulupiiristä, osastopäällikkö Tuomas Nylund Suomen varustamoyhdistyksestä, toimitusjohtaja Hans Ahlström Ahvenanmaan varustamoyhdistyksestä, toimitusjohtaja Olof Widén Ulkomaanliikenteen pientonnistoyhdistyksestä, järjestösihteeri Sven-Erik Nylund Suomen Laivanpäälystöliitto ry:stä ja liittosihteeri Erkki Ukkonen Suomen Merimies-Unioni ry:stä.

Kirjallisen lausunnon ovat antaneet ympäristöministeriö, Suomen Konepäälystöliitto ry ja Per-Erik Ehrnsten.

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi merilakia siten, että siihen lisättäisiin säännös laivanisännän turvallisuusjohtamisjärjestelmästä. Lisäksi merilain nojalla annettavalla asetuksella säädettäisiin matkustajien luetteloinnista aluksella.

Esityksessä ehdotetaan myös säädettäväksi alusturvallisuuden valvontaa koskeva laki. Laisa määriteltäisiin alusturvallisuuden käsite, jolla tarkoitetaan merilaissa säänneltyjä aluksen merikelpoisuutta sekä aluksen turvallista käyttöä ja turvalliseen käyttöön liittyviä johtamisjärjestelyjä ja merilakiin uutena säännöksenä otettavaa laivanisännän turvallisuusjohtamisjärjestelmää.

Lakia alusturvallisuuden valvonnasta sovellettaisiin myös ulkomaiseen alukseen, kun sitä käytetään kauppamerenkulkuun Suomen vesi-alueella, ja sellaisen aluksen laivanisäntään. Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset pakkokeinoista ja seuraamuksista sekä muutoksenhausta.

Lakien voimaantuloajankohdasta säädettäisiin asetuksella. Tarkoituksena on, että lait tulisivat pääosiltaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1995.

Valiokunnan kannanotot

Valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja puoltaa niiden hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Esityksen keskeisenä tavoitteena on alusturvallisuuden parantaminen. Liikennevaliokunta pitää lakiehdotuksia kokonaisuutena tarkastellen perusteltuina ja oikeansuuntaisina. Meriturvallisuussyistä alusturvallisuuden valvonnan parantamiseen Suomen aluevesillä on syytä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan hallituksen esitys ei kuitenkaan laajenna aluksen merikelpoisuuteen liittyviä velvoitteita eikä esitys aiheuta lisääntyneitä alukseen liittyviä teknisiä vaatimuksia.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan hallituksen esittämät lakiehdotukset koskevat käytännöllisesti katsoen suomalaista merenkulkua. Liikennevaliokunta on jo aiemmin ilmaissut käsityksensä (mm. LiVM 3 ja 14) siitä, että hankalian rannikko- ja ilmasto-olosuhteiden vuoksi kaikkeen Suomen aluevesillä tapahtuvaan alusliikenteeseen sovellettaisiin samoja turvallisuusvaatimuksia aluksen rekisterivaltiosta riippumatta. Liikenteen turvallisuusongelmat eivät yleensä koske suomalaisia aluksia. Suomalainen merenkulku on tällä hetkellä maailman nykyai-

kaisimpiin ja turvallisimpiin kuuluvaa. Valiokunnan käsityksen mukaan muiden maiden rekistereissä olevissa aluksissa on selvästi enemmän puutteita kuin suomalaisissa aluksissa. Hallituksen esitykseen sisältyvien ehdotusten nojalla ei tähän kaikkein olennaisimpaan ongelmaan juurikaan voida puuttua. Valiokunta huomauttaa, että suomalaisia aluksia koskevia kansainvälistä sääntelyä tiukempia kansallisia määräyksiä tulee säätää vain erityisen painavista syistä eikä tällaisilla säännöksillä tulisi heikentää suomalaisten alusten kansainvälistä kilpailukykyä.

Liikennevaliokunnan käsityksen mukaan uuden meriturvallisuuden valvontaa koskevan lainsäädännön säätäminen on kuitenkin tarpeellista ja perusteltua. Esitys on laadittu virkamiestyönä ja lainvalmistelulle varattu aika on ollut varsin lyhyt.

Liikennevaliokunnan saaman selvityksen mukaan merenkulun turvallisuutta sekä alusturvallisuutta koskevaa lainsäädäntöä ja alemman tason säädöksiä valmistellaan edelleen kansallisesti ja kansainvälisesti. Säädösvalmistelu koskee mm. alusturvallisuuslakia ja vesiliikennelainsäädäntöä sekä niiden nojalla annettavia säädöksiä. Myös Euroopan unionissa ja kansainvälisessä merenkulujärjestössä (IMO) valmistellaan uusia merenkulun turvallisuutta koskevia normeja. Suomalaisten jäsenten tulee kansainvälisissä elimissä huolellisemmin edistää merenkulun turvallisuuteen liittyvän normiston valmistelua siten, että myös merenkulun kansallisista eduista nykyistä paremmin huolehditaan.

Liikennevaliokunta korostaa tarvetta perusteelliseen jatkovalmisteluun yhdessä eri viranomaisten, alan järjestöjen ja asiantuntijoiden kanssa, koska useista lakiehdotusten kohdista on esitetty poikkeavia näkemyksiä. Jatkossa tulisi selvittää epäselvyydet, jotka liittyvät mm. lakiehdotusten soveltamisalaan, merenkulkuhallituksen rooliin alusten tarkastajana ja muutoksenhakuviranomaisena, toimivaltaiseen tuomioistuihin, kotimaisten ja ulkomaisten varustamoiden yhdenvertaiseen kohteluun, työsuojelun valvonnan riittävään huomioon ottamiseen, alusturvallisuutta suorittavien tarkastajien pätevyyteen, Suomea sitoviin kansainvälisiin sopimuksiin, eri viranomaisten yhteistyöhön sekä varustamojen oikeusturvakysymyksiin.

Valiokunta edellyttää, että hallitus selvittää kysymyksessä olevan lainsäädännön mahdolliset epäselvyydet ja tulkinvaraisuudet ja jatkaa alusturvallisuussäännösten uudistamisen valmistelua

asiaan merkittävyyden edellyttämällä perusteellisuudella, jotta mahdolliset epäselvyydet voidaan jatkossa pikaisesti poistaa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan huvivenerekisteriä on käytetty alusturvallisuutta vaarantavalla tavalla väärin siten, että matkustaja- tai kauppa-alusta on pidetty huviveneenä, jolloin kyseisten alusten turvallisuusvaatimukset eivät vastaa niiden todellista käyttötarkoitusta. Liikennevaliokunnan käsityksen mukaan tällainen merenkulun turvallisuutta vaarantava menettely on estettävä.

Valiokunta edellyttää, että hallitus valmistelee kiireellisesti merenkulkua ja vesiliikennettä koskevan lainsäädännön soveltamisalan täsmentämistä koskevan ohjeistamisen siten, että alusten turvallisuusvaatimukset vastaavat niiden käyttötarkoitusta.

Valiokunta huomauttaa vielä matkustajaluetteloiden luettelointi voi aiheuttaa yksityisyyden suojaan koskevia ongelmia, ellei tietojen antamista rajata vain viranomaisille merionnettomuuden selvittämiseksi. Valiokunnan käsityksen mukaan luetteloiden ei myöskään tarvitse säilyttää sen jälkeen, kun alus on turvallisesti jättänyt matkustajat määräsattamaan.

Valiokunta edellyttää, että tietoja matkustajaluettelosta saa antaa vain onnettomuuden selvittämiseksi ja vain viranomaiselle ja että luettelot hävitetään välittömästi aluksen saavuttua turvallisesti määräsattamaan.

Muutosehdotus alusturvallisuuden valvonnasta annettavaan lakiin:

Vahingonkorvausvastuusta ehdotetun 22 §:n otsikkoa on muutettava, koska vahingonkorvausvastuu ei liity vain "taloudellisiin vahinkoihin" vaan myös esine- ja henkilövahinkoihin. Liikennevaliokunta ehdottaa, että otsikko olisi "Korvaus vahingoista".

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvät 1. ja 3. lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomina ja

että hallituksen esitykseen sisältyvä 2. lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvaan:

2.

Laki alusturvallisuuden valvonnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—21 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

23 ja 24 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

22 §
Korvaus (poist.) vahingoista
(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 27 päivänä tammikuuta 1995

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Saapunki, varapuheenjohtaja Kasurinen, jäsenet Antvuori, Biaudet, Karhunen, Kohijoki (osittain), Lahi-

kainen, M. Laukkanen, Myller, Mölsä, Rauramo, Rossi, Rönnholm, Tennilä ja Vehkaoja (osittain) sekä varajäsenet Korteniemi ja Vuorensola.
